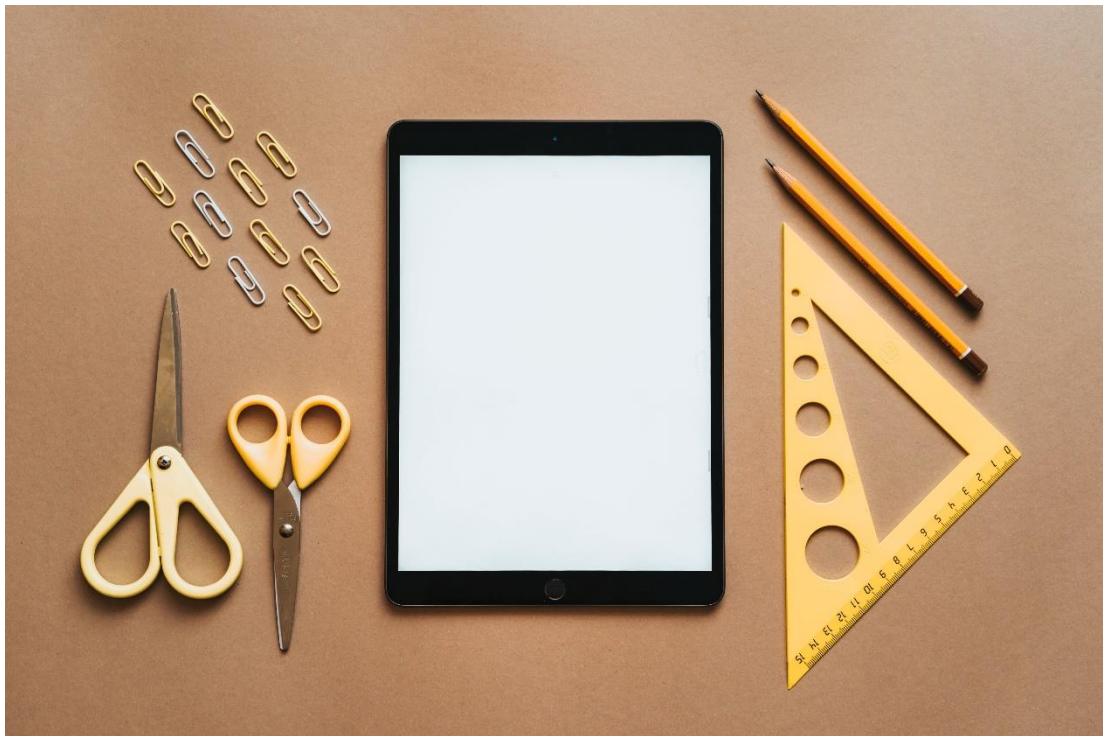

Lærerutdanningsskoler - pilotprosjekt

Delrapport 1 - *Forventninger*

Eirik S. Jenssen
Frode Olav Haara

Sogndal 09.11.2020

Innledning

Ved Høgskulen på Vestlandet (HVL) – fakultet for lærerutdanning, kultur og idrett (FLKI) er det høsten 2020 startet opp et fireårig pilotprosjekt (2020-2024) der HVL-FLKI har oppnevnt seks lærerutdanningsskoler blant de mange praksisskoler som er tilknyttet fakultet. Prosjektet har fått navnet lærerutdanningsskole-prosjektet (LU-prosjektet). Det grunnleggende målet for prosjektet er å utvikle et tett og likeverdig samarbeid mellom lærerutdanningsskoler og HVL, og mellom skoleeier og HVL. Etter pilotperioden skal prosjektet utvides til å gjelde samarbeid med flere grunnskoler i alle nærregionene (Stord, Bergen, Sogndal).

Parallelt med LU-prosjektet er det opprettet et følgeforskningsprosjekt som skal gå over tre år (høst 2020 – vår 2023) og har som oppgave å vurdere hva som fremmer og hemmer utviklingen og gjennomføringen av LU-prosjektet, med tanke på at prosjektet skal oppskaleres på sikt. Følgeforskningen vil følge LU-prosjektets utvikling og gjennom halvårlige delrapporter rette oppmerksomheten mot ulike sider ved prosjektet. Målet med delrapportene er å gi aktørene i LU-prosjektet grunnlag for å foreta eventuelle justeringer underveis. Sluttrapporten blir levert våren 2023 og vil være en del av grunnlaget for hvordan HVL kan videreføre og oppskalere prosjektet fra høsten 2024.

Intensjoner og målsetting

Utgangspunktet for hva følgeforskningsprosjektet skal vurdere er å finne i intensjonene og målene som ligger til grunn for LU-prosjektet. Disse føringene kommer frem i flere og ulike dokument på forskjellig nivå. Vi har lagt de siterte utdragene til grunn for å beskrive LU-prosjektets intensjoner og mål:

- **Lærerutdanning 2025:**

Stabilt og gjensidig utviklende samarbeid mellom lærerutdanningsinstitusjonene, barnehagesektoren og skolesektoren:

- a. Samarbeid med hovedfokus på læreprofesjonenes kjerneoppgaver og samfunnsmandat*
- b. Jevnlig forsknings- og utviklingssamarbeid mellom lærerutdanningsinstitusjonene og barnehage- og skolesektorene*
- c. Systematisk samarbeid om lærerstudentenes bachelor- og masteroppgaver*
- d. Strukturer og arenaer for langsiktig samarbeid på alle nivåer*
- e. Gjensidig forpliktelse og respekt for hverandres bidrag i samarbeidet*

og:

Målbildet for innsatsområdet i 2025.

- 1. Det er inngått avtaler mellom hver lærerutdanningsinstitusjon og lokale barnehage- og skoleeiere om et definert antall lærerutdanningsbarnehager og lærerutdanningsskoler som kjennetegnes av:*
 - "klinisk praksis", det vil si utprøving og modellering av undervisning i skolen og pedagogisk praksis i barnehagen*
 - et fagmiljø av praksislærere*
 - lærerne fra lærerutdanningsinstitusjonen deltar aktivt i praksisopplæringen*
 - delte stillinger og ph.d.-utdannede lærere er vanlige*

- lærerutdanningsinstitusjonen og lærerutdanningsskolen/barnehagen er kunnskapsproduserende fellesskap som videreutvikler seg ved bruk av felles fagspråk
 - stabilt og langsiktig samarbeid mellom partnerne
 - likeverdighet og balanse i aktørenes innflytelse på samarbeidet
 - det foregår relevant forskning på barnehagens og skolens utfordringer og løsninger studieprogrammene og campus-undervisningen får løpende tilbakemeldinger fra praksis, delvis ved at universitets- og høyskolelærerne selv kommer ut i praksisfeltet, og delvis ved at representanter fra skolene og barnehagene trekkes inn i kvalitetsutviklingen ved lærerutdanningsinstitusjonene
 - partnerskapene deler erfaringer i eget nasjonalt partnerforum, og erfaringer spres og anvendes i alle barnehager og skoler hvor det drives praksisopplæring
2. Hver lærerutdanningsinstitusjon har i tillegg en rekke avtaler med eiere av vanlige praksisskoler og -barnehager for å kunne tilby det volum av praksisopplæring som er nødvendig i henhold til rammeplanene. Størstedelen av praksisopplæringen foregår her. Det er en forutsetning at de vanlige praksisskolene og -barnehagene ikke nedprioriteres til fordel for lærerutdanningsskolene og -barnehagene, men at partnerskapene er av verdi også for disse. Det må etableres ordninger for å spre gode erfaringer med samarbeid mellom lærerutdanningsinstitusjoner, barnehager og skoler.

- **Strategiplan for fakultet for lærerutdanning, kultur og idrett (FLKI) 2019-2023:**

FLKI arbeider praksisnært, og den faglege aktiviteten i FLKI, både utdanning og forskning, skjer i nært samarbeid med relevante praksisfelt, også slik at den regionale utviklingsrolla blir ivaretatt. Dette skal vi få til gjennom å:

- etablere fora for samarbeid med praksisfeltet
- utvikle forpliktende partnarskapsordningar for praksis i barnehagar, skular og andre relevante institusjonar
- sørgje for relevant praksisopplæring for studentane der det vert lagt stor vekt på kopling mellom praktiske ferdigheiter og teoretisk kunnskap
- sikre at relevant praksis- og yrkes- kompetanse blir godt nok ivaretatt i fagmiljøa og at praksisretteleiarar har relevant og oppdatert kunnskap og kompetanse frå praksisfeltet i tillegg til teorikunnskap.
- starte arbeid med etablering av lærerutdanningsbarnehagar og – skular
- sørgje for at studentane gjennom undervisninga har fått kjennskap til forskning om, på og med relevante praksisfelt

Det er eit tett samspel mellom utdannings- og forskingsaktiviteten i fakultetet, og studentar og praksisfelt bidreg sentralt i fou-aktiviteten. Dette skal vi få til gjennom å:

- involvere studentane i forskingsprosjekt som er relevante for studietilbodet
- stimulere til forskning på eigen praksis
- sørge for at fagtilsette har relevant praksiserfaring og god kjennskap til praksisfeltet

- *sørge for god kommunikasjon og produktive møteplassar mellom utdanningsprogramma, forskingsmiljøa (forskargrupper, forskingsprogram og ph.d.-program) og praksisfeltet.*
- **Fra «Prosjektplan: Lærerutdanningskoler og –barnehager ved Høgskolen på Vestlandet»**
- Hensikten med samarbeidet å:
- *Bidra til økt kapasitet og høy kvalitet i praksisopplæringen*
 - *Styrke relevans i forskning- og utviklingsarbeid*
 - *Bidra til kompetanseutvikling og kvalitetsutvikling i barnehage, skole og HVL*
 - *Bidra til å styrke lærerutdanningen gjennom økt integrasjon mellom profesjonsfag og praksis i utdanningen*
 - *Utvikle og prøve ut nye former for samarbeid mellom barnehage, skole og HVL*

Følgeforskningen

Følgeforskningens rolle forstår vi som:

Prossessorientert der vi følger prosjektet og søker å identifisere de faktorene som fører til virkninger eller mangel på virkninger, både hemmende og fremmende faktorer, uten at vi er intervensjonerende eller ansvarlige for prosjektets utvikling.

Formativ på den måte at vi søker å belyse hvorfor ting blir slik de blir.

Og samtidig *dialogorientert* i betydning at vi bringer vår fortolkning og analyse tilbake til styringsgruppen som vil gjøre dem tilgjengelige for de ulike deltakerne. I oppdraget heter det at: «Forskerne sender kortfattede halvårslige rapporter til prosjektledelsen med tidsfrist 1. desember og 1. mai.»

Følgeforskningsprosjektet vil underveis i prosjektperioden sette søkelys på forskjellige aktører, og vil ha ulike perspektiv i delrapportene etter hvilken fase prosjektet er i. Det første året vil ha størst oppmerksomhet på forventningene til ulike aktører. Andre og tredje år vil ha størst oppmerksomhet på ulike tiltak og aktiviteter innenfor prosjektet, mens tredje år vil ha størst oppmerksomhet på endringsprosesser og virkning:

- Delrapport 1: Forventninger
- Delrapport 2: Praksis og profesjon
- Delrapport 3: Studenter
- Delrapport 4: Fou
- Delrapport 5: LU-skole

Hele veien vil vi søke å identifisere fremmende og hemmende faktorer for LU-prosjektets utvikling.

Temaet for denne første delrapporten fra følgeforskningsprosjekt er altså *forventninger*, og vi har benyttet oss av følgende forskningsspørsmål som grunnlag for å hente inn data fra sentrale aktører i LU-prosjektet:

Hvilke forventninger har 1,2,3,4,5, til at utviklingsprosjektet vil:

- *Bidra til økt kapasitet og høy kvalitet i praksisopplæringen*
- *Styrke relevans i forskning- og utviklingsarbeid*
- *Bidra til kompetanseutvikling og kvalitetsutvikling i barnehage, skole og HVL*

- Bidra til å styrke lærerutdanningen gjennom økt integrasjon mellom profesjonsfag og praksis i utdanningen
- Utvikle og prøve ut nye former for samarbeid mellom barnehage, skole og HVL

1= skoleledere, 2= lærere i kontaktgruppe, 3= praksiskoordinatorer, 4=profesjonsveiledere, 5= skoleeiere

Beskrivelse av de seks LU-skolene

Hafslo barne- og ungdomsskule er en 1-10 skole med 215 elever og 47 ansatte. Skolen ligger i Hafslo sentrum om lag 18 km fra HVL, campus Sogndal. Skolen er de siste årene modernisert, og fremstår som en ny og moderne skole. Skolen tar imot ca. 20 studenter i året og 6 ansatte har formell veilederutdanning. Skolen har deltatt i tre-årig pilotprosjekt til Udir med programmering som valgfag. Skolen tar imot studenter i praksis som studerer barnevernspedagogikk og sosiologi, og er med i et tre-årig Erasmus+ prosjekt (STEAMING) med vekt på teknologi, realfag, elevaktive og tverrfaglig læring. Skolen har lærerspesialist i kunst og håndverk.

Visjon: Me står saman for ein trygg oppvekst i eit aktivt og inkluderande læringsmiljø

Christi Krybbe skoler er en 1-7 skole med 183 elever og 29 pedagoger. Skolen ligger i Bergen sentrum, like ved nedre fløibanestasjon om lag 5 km fra HVL, campus Bergen. Skolen tar imot ca. 20 studenter i året og 4 ansatte har formell veilederutdanning. Skolen har erfaring som partnerskole og er tilknyttet forskergruppen/prosjektet LATAcME, og er spesielt interessert i utvikling av lærerutdanningen. Sammen med HVL har skolen arrangert ulike læringsaktiviteter som: matematikkens dag, byvandring og annerledesuke. Skolen har ikke fysiske rammer som gjør det mulig å ta imot hele klasser.

Visjon: En levende skole i sentrum av Bergen.

Skåredalen skole er en 1-10 skole med 570 elever og 50 pedagoger. Skolen ligger i Haugesund sentrum om lag 68 km fra HVL, campus Stord. Skolen tar imot 16 GLU-studenter og 10 PPU-studenter i året og 3 ansatte har formell veilederutdanning. Skolen har over flere år deltatt i «Alle med» prosjektet sammen med PPT og andre grunnskoler. Skolen er spesielt interessert i utvikling av lærerutdanningen.

Visjon: Vi skaper framtida gjennom kunnskap, mot og trivsel.

Skranevatnet skole er en 1-10 skole med 605 elever og 55 pedagoger. Skole ligger på Sandsli i Bergen, om lag 13 km fra HVL, campus Bergen. Skolen tar imot ca. 90 studenter i året og 22 ansatte har formell veilederutdanning. Har erfaring som partnerskole og har tatt imot hele klasser med studenter fra GLU. Skolen legger stor vekt på inkludering og er nominert til Benjaminprisen i 2020. Skolen er spesielt interessert i utvikling av lærerutdanningen og ønsker å forske på egen praksis. Skolen ønsker å forbedre leseopplæring og finne gode organiseringsformer på småtrinnet. Kunst og kulturelle praksiser er en bærebjelke i opplæringen og et kultursenter er integrert i skolebygningen, og anlegget fungerer som et kulturhus/nærmiljøsentert utenom skoletid.

Visjon: Skranevatnet skole har rom for alle. Her er kunnskap, glød og glede

Leikanger ungdomsskule er en 7-10 skole med 125 elever og 18 pedagoger. Skolen ligger tett ved Sognefjorden om lag 23 km fra HVL, campus Sogndal. Skolen tar imot ca. 15 studenter i året og alle ansatte har formell veilederutdanning. Skolen har brei erfaring med systematisk utviklingsarbeid og har etablert samarbeid med 9 organisasjoner/bedrifter i nærmiljøet. Skolen har deltatt i fem internasjonale prosjekt, bl.a. ERASMUS+ prosjektene «Food connects Europe» og «Pedagogical entrepreneurship for content knowledge» sammen med HVL. Skolen har tidligere hatt lærerutveksling med HVL.

Visjon: Identitet – Samarbeid – Kreativitet – Handling. «Skulen: ein ressurs i lokalsamfunnet. Lokalsamfunnet: Ein ressurs i skulen»

Rubbestadneset skule er en 1-7 skole med 151 elever og 21 pedagoger. Skole ligger i Bømlo kommune om lag 33 km fra HVL, campus Stord. Skolen tar imot ca. 20 studenter i året og 5 ansatte har formell veilederutdanning. Skolen har brei erfaring med systematisk utviklingsarbeid og samarbeider blant annet om «Lesson Study» med HVL og UiS, «vurdering for læring» med HVL, og «Den naturlige skolesekken» i regi av Naturfagsenteret. Skolen har delt sine erfaringer om «Lesson Study» på internasjonale konferanser og i populærvitenskapelige publikasjoner. Skolen har en lærerspesialist i lesing og skriving.

Visjon: -kom og bli med oss!

Utvalg, metode og analyse

Datamaterialet til denne delrapporten er samlet inn ved hjelp av individuelle intervju og gruppeintervju. Skolelederne og kontaktgruppene ved skolene ble intervjuet ved fysisk møte på sin skole, mens praksiskoordinatorer, profesjonsveilederne og skoleeierne ble intervjuet via Zoom.

Tanken var å intervju skoleledere og lærere i kontaktgruppene ved de enkelte skolene hver for seg, for om mulig å identifisere eventuelle likheter og forskjeller mellom disse aktørene, og eventuelt få større perspektivmangfold i analysen. I praksis hadde ikke alle skolene ennå opprettet en kontaktgruppe eller det var praktisk vanskelig å få til separate intervju. Derfor endte vi med å intervju skoleleder og kontaktgruppe hver for seg ved tre skoler, på en skole intervjuet vi skoleleder og en lærer samlet, og ved to skoler intervjuet vi kun skoleleder. Vi intervjuet til sammen 6 rektorer, og 6 lærere, i til sammen 9 intervju. Alle intervjuene varte mellom 40 og 60 minutter, og vi var to intervjuere tilstede. En av intervjuerne gjennomførte intervjuet, mens den andre tok notater parallelt med at intervjuet ble tatt lydopptak av.

Vi kontaktet i alt fire profesjonsveiledere og tre praksiskoordinatorer ved HVL hvor alle campus var representert. Vi kontaktet skoleeierne i de fem kommunene hvor LU-skolene ligger. Det viste seg vanskelig å få til avtaler om intervju, og vi har derfor gjennomført kun ett profesjonsveilederintervju, ett praksiskoordinatorintervju og ett skoleeierintervju. Alle disse ble gjennomført digitalt, og varte mellom 18-35 minutter. Intervjuene ble gjennomført av én intervjuer, og lydopptak ble gjort ved hjelp av opptaksfunksjonen i Zoom.

Intervjuene ble transkribert, og det er blitt gjort en empirinær analyse uten at vi har trukket inn teori i særlig grad. Vi har til denne delrapporten lett etter tendenser i materialet som kan hjelpe oss å kaste lys over problemstillingene, Vi har strukturert vår gjennomgang av intervjuene ved hjelp av noen sentrale kategorier fra intervjuguiden, og gjennom en åpen koding har vi supplert med kategorier som har vokst frem gjennom intervjuene, notater gjort under intervjuene, og vår gjennomlesing av transkripsjonene. Kategoriene har gitt tematiske overskrifter som kommer fram suksessivt gjennom funndelen.

Funn

Lærerutdanningskolene

Analysen viser at det er stor samstemmighet mellom de ulike skolene og mellom rektor og lærernes forventninger til prosjektet. Vi har derfor valgt å samle forventningene fra rektor og lærerne til én gruppe.

Samtlige skoler har lang erfaring i å samarbeide med høgskolen gjennom å være praksisskoler, partnerskapskole eller samarbeidspart i ulike forskning- og utviklingssamarbeid. Denne erfaringen er grunnlaget for deres forventninger til samarbeidet i lærerutdanningskoleprosjektet, både når det gjelder muligheter og utfordringer.

Vi fant det naturlig å dele intervjudataene i kategoriene «samarbeid generelt», «samarbeid om praksisopplæring», «samarbeid om forskning og utviklingsarbeid», «hemmende faktorer» og «forventninger til skoleeier».

SAMARBEIDET GENERELT

Samtlige skoler har en grunnleggende positiv forventning til lærerutdanningskoleprosjektet. Dette er noe de har søkt om å få være, og de gir uttrykk for et ønske om å bidra til å gjøre lærerutdanningen mer praksisnær og relevant. Skolene betegner seg selv som utviklingsorienterte og ser muligheten til samarbeid med HVL som positiv for egen utvikling. En rektor hadde gjort svært positive erfaringer i samarbeidet med et fagmiljø ved HVL i Ungdomstrinn i Utvikling, og sier at skolen søkte om å bli lærerutdanningskole for å videreføre dette samarbeidet.

På samme tid som forventningene er positive, kommer det frem i samtlige intervju en viss uklarhet vedrørende hva det innebærer å være en Lærerutdanningskole og hva som skiller det fra å være en praksisskole. Som en lærer sier: «Det har jeg ikke klart å lese ut fra dokumentene». De opplever heller ikke at kick-off dagen ga dem hjelp til dette, eller ga svar på spørsmål som de satt inne med.

Når det er uklart for skolene hva det innebærer å være en lærerutdanningskole, blir følgelig også forventningene uklare. En lærer sier: «Jeg har ingen klare forventninger, for jeg vet ikke hva jeg skal forvente. Det kom ikke klart frem på oppstartsdagen». En lærer som har nedsatt tid for å være kontaktperson sitter igjen med følelse av å ikke helt gjøre jobben sin og forklarer det med: «Det er uvant for oss at vi sitter og skal jobbe med noe vi egentlig ikke vet hva er. Tiden vår til vanlig er ganske styrt og det er uvant med slike diffuse arbeidsoppgaver, kjenner jeg.» Informasjon fra skolene tyder på at det er et stort behov for forventningsavklaringer i prosjektet.

Det er en utbredt oppfatning i lærerutdanningskolene av at prosjektet, til tross for kick-off i august, ikke har kommet ordentlig i gang. «Jeg har lurt på hvem som skal ta initiativet videre i prosjektet», sier en av lærerne. En rektor sier det slik: «Vi føler bare at vi er satt på vent...det skjer liksom ikke noe. Tiden går, og vi kan ikke samle opp ressurser til å bruke alt innenfor et kort tidsrom. Så det er en fare for at HVL skusler bort muligheter når man ikke kommer i gang. Jeg forventer helt konkret at HVL tar tak, og kaller inn til møter. Jeg vet jo ikke hvem jeg skal henvende meg til...». Det å ha bestemte kontaktpersoner på høgskolen trekker skolene frem som nødvendig i et samarbeid. Og dette er foreløpig ikke på plass.

En kontaktgruppe har klare tanker om at samarbeid i denne type prosjekt er forpliktende: «Et samarbeid krever dialog, ikke bare på epost, men ansikt til ansikt. At en har tettere kontakt enn vanlig, også utover praksisperiodene». En rektor sier at «det er viktig at vi føler at vi er i et nettverk med «ordentlige» mennesker. Når alt foregår på Teams eller Zoom, så blir avstanden større enn den burde være.» Skolene ønsker et utvidet samarbeid der de ulike partene møtes og planlegger og diskuterer sammen. En praksislærer utdyper dette slik: «At de ikke bare kommer fra HVL med ett eller annet prosjekt som vi skal prøve ut, men at det er et samarbeid der vi er med, og alt henger sammen.» Skolene gir på den måten uttrykk for en forventning om et gjensidig samarbeid som både lærerutdanningsskolene og høgskolen kan tjene på.

Dersom gjensidigheten skal få grobunn må prosjektet gjøres kjent og prioriteres. En rektor tviler på om det er tilfellet og sier: «Jeg leste også at det var ennå ikke tatt opp med de tilsatte ved fakultetet?! De tilsatte må jo bli informert om ordningen. Er ikke det et minimum at de som arbeider i lærerutdanningen blir orientert? Altså, det må jo være noen på HVL som tar tak i dette her?! Vi stiller gjerne opp, jeg har de tre i gruppen min, men vi må lage en møteplan slik at vi kan få ordnet oss. Så her er det jeg tenker at dersom vi skal få til noe sammen, så må vi faktisk sette oss sammen. Det er punkt én.»

Gjensidigheten i samarbeidet må vise igjen i praksis. Flere av skolene trekker frem oppstartsdagen (kick-off) som et konkret eksempel på en aktivitet hvor bare den ene parten laget premissene. Det kommer klart frem at skolene ville organisert det på en annen måte. De mener at en hel dag på skjerm to dager før skolestart er for lenge, at møtet med forskergruppene var langtekkelig og bar preg av lite dialog. I tillegg var det skoler der Zoom ikke fungerte, og disse betegnet dagen som ganske mislykket. Anbefalingen fra skolene i etterkant er at også slike dager blir utviklet i fellesskap, og at programmet ikke er spikret fra ene parten.

Både rektorene og lærerne er opptatte av å bygge ned skottene mellom høgskolen og lærerutdanningsskolene, og at en utveksling av lærerkompetanse mellom skolene kan være et virkemiddel. Skolene gir uttrykk for at de kan tenke seg kompetanseheving ved at faglærere ved HVL hadde korte foredrag/økter om f.eks. fagfornyelsen, dybdelæring eller andre emner. Samtidig er det en unison mening om at lærere og skoleledere kan bidra inn i undervisningen på campus. Mange har allerede bidratt med korte forelesninger og høstet positive erfaring. En rektor opplever at lærere blir stolte når de tar på seg slike oppdrag. «Når mine lærere blir invitert til høgskolen for å fortelle om sin praksis. Det gjør noe ved deres selvbilde. Og deres oppfatning av profesjonen sin. De kommer tilbake med en annen stolthet, som igjen gir våre elever bedre læring. Det er jeg sikker på.» Konkrete tema som skolene sier de kan bidra med er klasseledelse, begynneropplæring, foreldresamarbeid, jentekonflikter, bokstavinnlæring, IOP, ukeplanlegging, bussturorganisering, bruk av IKT med mer. Lærerne nevner også at faglærere på høgskolen gjerne kan hospitere eller delta i praksis «for å få et større innblikk i hva som faktisk skjer i norsk skole.»

Kort oppsummert så er LU-skolene interessert i å dyrke et samarbeid, være i et nettverk, bidra inn i lærerutdanningen og stille skolen og elevene til disposisjon. Men et slikt samarbeid krever strukturer, oversiktighet og gjensidighet. Og ikke minst krever det handling. Foreløpig er skolene «satt på vent», slik de beskriver det selv.

SAMARBEID OM PRAKSISOPPLÆRINGEN

Samtlige skoler har lang erfaring med å være praksisskole og gjennomføre praksisopplæring. De har positive erfaringer med å ta imot studenter og hevder at det er en utviklingskraft i seg selv. Mange har likevel konkrete tanker om hvordan praksisopplæringen kan utvides og forbedres.

Et viktig stikkord er *samarbeid* mellom høgskolen og lærerutdanningskolene i forkant, i etterkant og under praksisperiodene. Samarbeid i *forkant* for å utveksle planer, fagområder og tema som kan være aktuelle for studentene i praksisperiodene. For «det er ikke alltid det fungerer at de kommer ut med ferdige opplegg som skal gjennomføres i praksis. Det må liksom passe inn i våre planer også.» Samarbeid i *etterkant* av praksis etterspørres for å se hvordan studentenes praksiserfaringer blir bearbeidet i fagene, men også for å få en rikere evaluering av studentenes opplevelse av praksisperioden: «Vi vet jo egentlig ikke, som praksislærere, hva som fungerte og ikke fungerte. Jeg har aldri fått vite om det var en OK og god praksisperiode eller om det ikke stod til forventningene. Og det er litt dumt. Det savner vi.» Det kommer frem i intervjuene at samarbeidet *under* praksisperiodene trolig skjer på ulike måter rundt omkring. En rektor mener «praksisbesøk» bør systematiseres og gjøres mer forutsigbart. Rektor får ikke alltid informasjon om besøkene og mener det for skolen er uklart hva som skal skje under et besøk, «men at dette kunne bli et kontaktpunkt hvor det gikk an å lære av hverandre. Vi må jo utnytte de mulighetene som vi har.»

Skolene har klare synspunkt på hva som bør vektlegges i praksisopplæringen. De er opptatt av at studentene skal få progresjon og et mer realistisk bilde av hva det vil si å være lærer. Særlig de praksislærerne som tar imot førsteårsstudenter, mener at det er større behov for å se på lærerrollen og ikke nødvendigvis så mye på undervisningsopplegget: «Jeg tror vi må snu litt på praksis. Det er læreren vi skal trene, ikke undervisningsopplegget som skal granskes helt til bunns. Klasseledelse, relasjoner og alt det er mye viktigere enn å planlegge et heidundrende opplegg om Paris eller fotosyntesen.»

Også rektorene fremhever betydningen av å kjenne til den del en av lærerrollen som går utover fagundervisning. En rektor sier at «når studentene kommer hit så er jeg deres arbeidsgiver, og jeg snakker litt om plikter og rettigheter når det gjelder å stå i et arbeidsforhold. Jeg tenker det er en viktig bit og det er viktig at HVL utfordrer rektorene til å ta det ansvaret. Det er viktig å forberede studentene på at yrket ikke bare er undervisningen. Det er bare cirka 60% som handler om ren undervisning. Det å være lærer i forhold til kollegasamarbeid, foreldresamarbeid, utviklingsarbeid, forståelse av årsverket osv. osv., det tenker jeg også er viktig å forberede dem på slik at de ikke får et sjokk og tror at det bare handler om å undervise. Jeg tenker det er viktig at de møter en organisasjon der rektor har en viktig rolle.» En rektor stiller spørsmål ved progresjonen i praksis: «når studentene har hatt skoleovertaking tredje året, og så skal de liksom tilbake fjerde året til samme type veiledet praksis...den praksisen må etter mitt syn bli annerledes». Rektor etterlyser nytenking og planer for god og relevant praksis fjerde og femte året i utdannelsen: «der tenker jeg det brenner litt for HVL når det gjelder å få koplet på praksisfeltet.»

En annen rektor mener at «kravet» om fagpraksis ikke bør være det viktigste og at det skaper en del praktiske vansker: «Slik som lærerutdanningsmodellen er i dag, så har de et fag før jul og et annet etter jul, og så skal de tilbake til samme praksislærer. Da må det legges ned mye innsats for at studentene skal få nok timer i fagene sine.»

Skolene har også mange konkrete tips og råd for å få til et tettere og utvidet samarbeid om praksis. Litt etter hvor nært skolene er campus ser de at praksis også kan organiseres på andre måter enn i bolker slik som i dag. De trekker frem at det er flere sider ved læreryrket studentene ikke får tilgang til om en tenker for rigid om praksisorganisering. For eksempel har en skole invitert studenter til førskoledag, til første skoledag, matematikkens dag med tilhørende planlegging og etterarbeid. En annen skole sier at dersom studentene skal få innblikk i utviklingsarbeid som går over lengre tid, så er de åpne for at studenter kan få følge prosessen utover i semesteret gjennom hospitering i utviklingstiden og planleggingsdager. Et tredje eksempel er en rektor som sier: «En annen mulighet er at faglærere ringer hit når de har et opplegg i naturfag, drama eller noe, og spør om å få komme og prøve det ut, gjerne på to ulike klassetrinn. Det hadde vært grådig spennende, både for mine elever og lærere som får oppleve en annen form for undervisning.» Iderikdommen og tilbudssiden er stor når det gjelder å tenke alternative praksisoppfølging på. Dette vil selvsagt avhenge av hvor nært læringsutdanningskolene er HVL.

Står forskning i veien for praksisengasjement hos faglærere på HVL? Spørsmålet dukker opp under noen intervju og en rektor berør det på følgende måte: «med økte krav om forskning i lærerutdanningene opplever jeg at samarbeidet med praksisfeltet er blitt nedprioritert.» Samme rektor mener at det var hyppigere oppfølging tidligere, der en observerte og diskuterte sammen, og at skolen i enkelte år ikke har fått besøk av faglærere fra høgskolen. En praksislærer går lenger og sier «Kanskje forskning skal tones ned i praksisperioden, at hvis praksis er viktig, så må det være viktig for alle parter, tenker jeg.»

En praksislærer ivrer for flere treffpunkt i forbindelse med praksis: «At vi kunne samles på en arena der vi kunne diskutere didaktikk, fag, pedagogikk, klasseledelse, men der utgangspunktet er hva som skjer i klasserommetmed studentene i møte med elevene, der er det et kjempepotensial, som jeg mener ikke er godt nok brukt.» I praksis må vi minst ha ett treffpunkt der alle studentene blir sett, og en snakker sammen om det som skjer i klasserommet. Det må være et minstekrav, tenker jeg, eller så får vi ingen utvikling.»

Oppsummert; Alle er positive til å ha studenter i praksis og åpner for at det kan skje på andre måter og i større omfang enn det gjøres i dag, litt avhengig av avstanden til campus. Skolene er også villige til å bidra med undervisning på campus i praksisrelevante tema. Dersom en skal få til en kvalitetsutvikling av praksis krever det at praksis prioriteres hos alle og at det er gjensidig og systematisk samarbeid før, under og etter praksisperiodene, men også utover praksisperioden.

SAMARBEID OM FORSKNING OG UTVIKLINGSARBEID

Flere av skolene deltar i forskningssamarbeid med fagmiljø på HVL eller andre. Spørsmål rundt forskning har ikke høyest prioritert hos skolene og ingen av skolene har selv tatt initiativ til forskningssamarbeid. Samtidig er skolene opptatt av at forskning de deltar i skal være praksisnær og at de skal få noe igjen som er nyttig og relevant.

Det er også viktig for dem at skolen ikke involveres i for mange prosjekt og at det ikke medfører mye merarbeid. Det argumenteres for at skolehverdagen er hektisk nok i seg selv. Samtidig ser skolelederne en positiv utviklingsstimulering i å samarbeide med forskningsmiljø. En rektor forteller om to mastergradsprosjekt som forsket på henholdsvis metodikken i skolen og et tema som de er spesielt opptatt av. Da kom studentene i etterkant og presenterte funn og knyttet det til teori og begreper for personalet ved skolen, noe rektor beskriver som svært nyttig og lærerikt.

I kjølvannet av spørsmål om forskningssamarbeid trekker skolene frem bekymringer for at alle lærerstudenter skal skrive masteroppgave. Skolene gir uttrykk for at de allerede har et stort påtrykk av henvendelser fra studenter som skal ha intervju og undersøkelser i skolen som sitt datagrunnlag. Ikke bare fra nærliggende skoler, men fra hele landet. Skolene har rett og slett ikke kapasitet til å hjelpe alle og rektorene oppfordrer lærerutdanningen til å tenke annerledes når det gjelder datainnsamling enn det som tradisjonelt har vært, eller så kan trykket i skolen bli uutholdelig. En rektor foreslår at dersom lærerne fikk en kompensasjon for den tiden de brukte når de stilte til intervju, «på samme måte som med timer til veiledning av studenter, så ville det kanskje bli litt enklere. For det er mange som egentlig er interessert, men hvis du skal ha et dybdeintervju så føler du kanskje at du må forberede deg og så har andre oppgaver som må settes på vent, så sier du nei.»

Oppsummert: forskning er ikke øverst på prioriteringslisten, men alle skolene deltar i ett eller annet forskning- eller utviklingsprosjekt. Skolene mener forskningen bør være praksisnær, relevant for skolen og ikke føre til betydelig merarbeid. Det er bekymring hos skolelederne for det massive påtrykket av henvendelser for å samle inn data, og de oppfordrer HVL til å tenke alternativt når alle studenter skal skrive masteroppgave. Et incitament kan være kompensasjon i en eller annen form.

HEMMENDE FAKTORER

En rekke mulige hemmende faktorer er kommet frem under beskrivelsen av samarbeidet over.

På direkte spørsmål om å beskrive tenkte faktorer som kan virke hemmende på utviklingspotensialet som ligger i prosjektet, nevner skolene at ikke alle lærere er like lette å begeistre. En praksislærer sier at «det er vanskelig å motivere alle lærere til å bli praksislærer, og enkelte kan føle at det å bli en lærerutdanningskole, er en ekstra arbeidsbelastning.»

Et annet punkt som går igjen er behovet for klare kontaktpersoner på høgskolen, og en klar kommunikasjon. En rektor sier det slik: «Det er en forutsetning for at vi skal lykkes at vi ikke sitter på hvert vårt arbeidssted og venter på hverandre. Vi må ha jevnlig kontakt ellers kan det hende det går i glemmeboken. Så, samarbeidet kan bli hemmende om en føler at en ikke er likeverdige og har en reell innflytelse. Vi må ha tydelige forventningsavklaring, gode strukturer og kommunikasjon gjennom hele året og særlig rundt praksisopplæringen.

FORVENTNINGER TIL SKOLEEIER

Samarbeidsrutinene og nærheten mellom skoleleder og skoleeier er nokså ulik blant lærerutdanningskolene. De skolene som har klare forventninger til skoleeier handler i stor grad om at skoleeier må legge til rette for at skolene får albuerom til å drive prosjektet, og i noen grad bli skjermet på andre områder, «Skoleeier har ofte mange forventninger til hva vi skal bruke tiden til, så at vi får tid og albuerom til å drive dette prosjektet, det er viktig.» En skole mener også at det er viktig at skoleeier viser interesse og etterspør fremgang og aktiviteter i prosjektet og deltar i møtearena, slik «at de vet hva vi holder på med», som en rektor uttaler.

ANDRE FORVENTNINGER

Det er en klar forventning at prosjektet ledes fra høgskolen. «Initiativet må komme derifra», sier en rektor. Rektoren viser til et skriv fra styringsgruppen der LU-koordineringsgruppen skal ledes av en rektor fra grunnskolen, og er sterkt tvilende på at det er et godt forslag.

En annen forventning eller forslag er at det bør settes av en halv planleggingsdag sammen med HVL, der man f.eks. diskuterer ulike sider ved hva som er en god praksis.

Praksiskoordinator

Praksiskoordinator har forventning om at LU-prosjektet skal øke samarbeidet og bedre kommunikasjonen mellom praksiskoordinator, profesjonsveileder og LU-skolene. Praksiskoordinator mener at: «Det er for lite tid til å diskutere, drøfte og reflektere over praksis», og at praksisforberedende møter i sin nåværende form ikke gir særlig rom for det. Praksiskoordinator sitter med et inntrykk at det er en viss grad av enveiskommunikasjon fra HVL og at vi ikke er «lydhøre eller har tid og interesse nok til å høre hvordan praksis egentlig fungerer.»

Praksiskoordinator beskriver samarbeidet med profesjonsveilederne som svært variert: «Noen er interessert i praksis og noen tror jeg tenker at praksis bare er et ork. Det kan virke som at jo lenger opp i årstrinnene en kommer, jo mindre interessert synes de å være i praksis. Og fokuset blir på orket og ikke å se utvikling hos studentene.» Praksiskoordinator opplever at profesjonsveiledere viser «motstand og usikkerhet, at de ikke kjenner til, at de ikke vet» og at praksiskoordinatorrollen påvirkes av denne motstanden.

Praksiskoordinator etterlyser en klarere plan for praksisbesøkene: «Min erfaring er at når lærerne er på praksisbesøk, er det mange praksislærere som etterlyser en tettere dialog med høgskolelærerne, at det er laget gode avtaler for når de kommer, hva de skal se etter, slik at studentene er informert om det. Der tror jeg det er svært ulik praksis. Noen er flinke, mens andre bare kommer og har lite plan. Jeg har også forstått det slik at en del praksislærere synes det er et styr når det kommer faglærere fra høgskolen. Så det går sikkert begge veier». Praksiskoordinator mener en klarere plan for praksisbesøk også vil være til hjelp for nyansatte: «Vi har mange nye og unge lærere som kanskje er usikre på hva de skal gjøre i praksisbesøket, slik at møtet i praksis blir mer profesjonelt. Det nytter ikke bare å gi et ark og si her er oppgavene. Her tror jeg lederne har sviktet litt.»

Skoleeier

Skoleeier er positiv til prosjektet og trekker frem at dette er et samarbeid alle kan tjene på: «Og jeg tenker at vi trenger hverandre. Vi trenger å ha kontakt med UH-sektoren og forskning og med tanke på rettleiing på prosesser. Og høgskolen trenger kontakt med praksisfeltet. De trenger tilgang på forskningsobjekt. Slik sett er det en vinn-vinn-situasjon.» Skoleeier mener at ambisjonene må være å utvide samarbeidet og skape resultater der en klarer å konkretisere og si noe om merverdien av å være en lærerutdanningsskole kontra å være en praksisskole.

For skoleeier er det viktig at lærerutdanningsskolen ikke deltar i for mange prosjekt og utviklingsarbeid og at de temamessig «ikke er så langt vekk fra de store tunge satsingsområdene til kommunen, slik at skolen ikke må velge vekk kommunale satsingsområder.» Samtidig forventes det at skoleleder skaper entusiasme for prosjektet internt i skolen slik at det skapes lojalitet til å gjennomføre prosjektet.

For skoleeier er det viktig å bli informert om fremdriften i prosjektet, delta i fora der store ting blir diskutert, og opprettholde en god dialog med HVL og lærerutdanningsskolen, også om underveisevalueringene. Skoleeier trekker frem at det foreløpig er litt flytende hva lærerutdanningsskoleprosjektet innebærer konkret, og at «det er viktig at det ikke går for lang tid før prosjektet kommer ordentlig i gang. Da mister en gnisten.» Skoleeier mener det faller et stort ansvar på HVL for å ta initiativ og avklare forventninger i prosjektet. Samtidig vektlegger skoleeier langsiktigheten i prosjektet er en stor fordel som må utnyttes: «At en tenker helhetlig og unngår mange ad hoc møter. Det er viktig å se langt frem.»

Profesjonsveileder

Profesjonsveileder har svært liten kjennskap til læringsutdanningsskoleprosjektet og hvordan det er forankret i lærerutdanningen. Profesjonsveileder kan ikke huske å ha fått annen informasjon om prosjektet enn informasjonsskrivet i forbindelse med intervjuet, og forstår ikke hvordan det kan være relevant for studenter som har praksis på andre skoler. I løpet av samtalen opplyses det om forskjellen på praksisskoler og lærerutdanningsskoler, og tanken synes profesjonsveileder er positiv. Profesjonsveileder har hørt om muligheten til å «hospitere, og lære litt mer om hvordan det er i skolen», og at skolene skal «stille seg til rådighet når studenter har lyst til å samle inn data om elever og lærere.»

På spørsmål om hvilke tanker profesjonsveileder har om prosjektet inneværende og kommende semester, svarer profesjonsveileder: «Jeg er jo igjen litt usikker på dette her. Det jeg kan huske å ha lest et sted var at dette var noe for forskerne ved høgskolen, og ikke studentene. Så jeg ser ikke helt hvilken plass dette skal ha for lærerstudentene.... Jeg vet rett og slett ikke.»

Sammendrag av de viktigste forventningene:

LU-skolene gir uttrykk for:

- Et stort behov for å komme i gang med prosjektet. Skolene opplever å være «satt på vent», og forventer at initiativet kommer fra HVL.
- Et stort behov for en grundig forventningsavklaring på grunnleggende områder. Skolene er uvisse om forskjellen mellom å være en praksisskole og en LU-skole.
- Behov for oversikt over bestemte kontaktpersoner ved HVL slik at de vet hvem de kan kontakte.
- Forventninger om et likeverdig og gjensidig samarbeid, noe som krever møteplasser og dialog.
- Ønske om et utvidet samarbeid i praksisperiodene, både før, under og etter praksisperiodene, der en bl.a. diskuterer progresjon og praksisoppgaver sammen.
- Ønske om et utvidet samarbeid ut over praksisperiodene, gjennom f.eks. lærerutveksling, punktpraksis.
- At deltakelse i forskning- og utviklingsarbeid må oppleves relevant og lærerikt for skolene, og ikke medføre betydelig merarbeid.
- Bekymring over økende påtrykk av henvendelser fra studenter som skal samle inn data. Det vil trolig forsterkes når lærerstudentene skal skrive masteroppgaver. Det anmodes om av HVL tenker over hvordan dette skal møtes. Et konkret forslag er kompensasjon til lærerne for medgått tid.
- Forventning om at skoleeier legger til rette slik at skolene får albuerom til å delta i prosjektet.

Praksiskoordinator gir uttrykk for:

- Forventninger om økt samarbeid mellom praksiskoordinator, profesjonsveileder og LU-skolene, der det gis tid til å diskutere og reflektere over praksis.
 - Ønske om større interesse for praksis hos enkelte profesjonsveiledere.
 - Ønske om klarere planer for faglæreres praksisbesøk når det gjelder innhold, formål og kommunikasjon.

Skoleeier gir uttrykk for:

- Ambisjoner om et utvidet samarbeid og konkrete resultater som sier noe om merverdien av å være en lærerutdanningskole kontra å være en praksisskole.
- Ønske om at skolen deltar i forsknings- og utviklingsarbeid som i stor grad samstemmer med kommunale satsningsområder.
- Ønske om å bli informert om fremdriften i prosjektet, delta i fora der store ting blir diskutert, og å opprettholde en god dialog med HVL og lærerutdanningskolen, også om underveisevalueringene.
- Forventer at HVL tar initiativ til å avklare forventninger i prosjektet.

Profesjonsveileder gir uttrykk for:

- Liten kjennskap til LU-prosjektet